

**MOP MANDLA S MAKHANYA: MOGOKGO LE
MOTLATSAMOTŠHANSELARA
YUNIBESITHI YA AFORIKABORWA
GO TSWALWA GA NGWAGA WA DITHUTO WA 2020
HOLO YA ZK MATTHEWS , KHAMPHASA YA MUCKLENEUK
04 SEDIMONTHOLE 2020**

Ke a leboga, Motsamaisatiro, Moporofesara Khomotso Masemola,
Modinikhuduthamaga: Kholetšhe ya Disaense tsa Batho

- Rre Sakhi Simelane, Modulasetilo wa Lekgotla la Unisa
- Ditokololo tse dingwe tsa Lekgotla la Unisa, go akarediwa Rre Mashukudu J Maboa, yo o tlaa simololang go dira jaaka Modulasetilo wa Lekgotla la Unisa go tloga ka moso (05 Sedimonthole 2020)
- Moporofesara Veronica McKay, Motlatsamogokgo wa namaotshwere: Go ruta, Go ithuta, Tirisanlo le Baagi le Tshegetso ya Baithuti (Teaching, Learning, Community Engagement and Student Support)
- Moporofesara Thenjiwe Meyiwa, Motlatsamogokgo: Dipatlisiso, Dithuto tsa Morago ga kalogo, Boitshimololedi le Tsamaiso ya Dikgwebo
- Ng Marcia Socikwa, Motlatsamogokgo: Ditiro le Ditlamelo

- Ditokololo tsa Khuduthamaga ya Unisa le Botsamaisi jo bo Atolositsweng
- Baamogedi ba ba tlotlegang ba dikgele mosong ono
- Badiri ba Unisa
- Baithuti ba Unisa
- Ditokololo tsa NSRC ya rona le mekgatlho ya badiri
- Baeng ba tlotlego, bomma le borra

Moso o montle thata go lona lotlhe, mme ke le amogela mo tswalong ya semmuso ya ngwaga wa rona wa dithuto mo Unisa.

Moletlo ono o diragala ka nako ya COVID-19, le ka nako ya diphetogo mo boeteledipeleng jwa Unisa le jwa Lekgotla la rona, mme ka jalo le tlaa tlhaloganya fa ke re re itumelela gore dipeelo tse di repisitsweng go se kae tsa tekanyetso ya metsamao di letlile bangwe ba rona go nna mo kopanong eno ka nako e e botlhokwa jaana mo botshelong jwa yunibesithi. Le fa go le jalo, ntetlang gape go amogela ka diatla tse di bothitho botlhe ba ba nang le rona kwa dikgaolong le ka Teams kwa magaeng a lona. Go monate ka gale go kopana jaaka lelapa la Unisa le fa tota e le ka ditsela tse di farologaneng le tse gongwe di neng di sa solo felwa monongwaga.

MATSENO

Ngwaga ono o ne o farologane, a ga go jalo? Leroborobo le fetotse lefatshe la rona, matshelo a rona le lefatshe la rona la tiro ka ditsela tse di boitshegang. Bangwe ba badiri ba rona ga ba ise ba boele dikantorong tsa bona fa e sa le ka Mopitlwe monongwaga mme e bile ba setse ba tlwaetse go direla kwa gae. Bontsi bo ne jwa kopiwa go dira go feta tiro ya bona ka go dira diura tse ditelele go netefatsa gore yunibesithi e tswelela go dira mme baithuti ba rona ga ba latlhegelwe ke ngwaga wa dithuto. Mme le bangwe ba ba boetseng mo tirong, ba dirile jalo mo maemong a a farologaneng thata a go dira le dikantoro tse di fetotsweng. Rotlhe re tshwanetse go tlwaela, go tlwaela, le go tlwaela gape jaaka COVID-19 e tlhagola tsela ya yona e e sa rulaganang le e e sa bonelweng pele go ya go 2021 e e sa totobalang.

Le gale se se bonetsweng pele, le se ke saleng ke itse gore nka se ikanya, ke boikanyego le boitlamo jwa bontsi jwa badiri ba Unisa, ba ba tsibogileng ka botswapelo mme ba dira se ba neng ba se kopiwa, mo maemong a a neng a le boima tota mme e bile ka dinako dingwe a tshosa. Ke molebo ono wa "nka kgona" o o netefaditseng gore re kgone go diragatsa ditlhatlhobo tsa mo inthaneteng le gore re tseye kgato ya bopelokgale, le e tota e tlhokegang mo leetong la rona go nna yunibesithi ya ODeL mo inthaneteng ka botlalo. Ka jalo, jaaka fa ke

simolola puo eno, itseng gore e tswa mo pelong e e tletseng ditebogo mme ke le leboga lotlhe go bo le tsweleditse setso sa dingwaga tse 147 sa badiri ba ba obegang se se kgontshitseng yunibesithi go fenza dikgwethlo tse dintsi tse di boima.

Le fa go ne go na le dikgwethlo tse di bakilweng ke COVID-19, diphetogo di tsweletse go nna kwa godimo mo lenanetemeng la rona ka 2020. Ke akanya gore le gale, e tlaa bo e le nnete gore re re diphetogo tse di bakilweng ke leroborobo di tsentse ntlha e nngwe mo tseleng ya rona ya diphetogo, mme ka jalo, ke ntlha ya botlhokwa mo setheong e e tlaa tswelelang go ya mo isagong. Diphetogo ga di nke di nna bonolo, bogolo segolo mo seemong se se tletseng tshenyo jaana, fela ke rata go dumela gore re bontshitse gore motsamao wa diphetogo, o ke buileng ka ona fa re ne re tswalela ngwaga wa dithuto ngogola, o tlhagisitse dipholo, mme ke akanya gore lotlhe le tshwanetse go akgolelw seo.

BOKAO JWA RONA

Jaaka lephata la thuto e kgolwane le atamela kwa bokhutlong jwa 2020, mekgwaphetogo ya lefatshe e bopilwe thata ke leroborobo mme go na le kgonagalo ya gore seo se tlaa fetela kwa 2021. Tsa botlhokwa magareng ga tseno, tse re setseng re kgona go di lemoga mo Aforika le

Aforikaborwa di akaretsa: sekgala se se ka se keng sa bueelwa magareng ga "ba ba nang le" le "ba ba se nang", mo dinageng tse di humileng le tse di humanegileng ka go tshwana; go na le kgatlhegelo e kgolo ga jaana malebana le thadiso sešwa ya thuto go lepalepana le go ikaega go go golang mo thekenolojing; kgatlhegelo e e ntšhwafetseng mo dipatlisisong bogolo segolo mo disaeneng; go tsepamisa maikutlo mo seabeng le botlhokwa jwa thekenoloji mo thutong e kgolwane, le kgwetlho e e tswelelang pele ya isago e e tekatekang ya lefatshe. Tota go na le temogo e e golang ya gore re tlaa tshwanela go amogela molebo o o akaretsang wa tlamelo ya thuto e kgolwane go netefatsa gore e tswelela go nna maleba le go obega mo bokaong jwa ga jaana.

Mme fa e le gore o ne o na le pelaelo ya gore thekenoloji e laola matshelo a rona le tiro ya rona, ke gakologelwa athikele e ke e buisitseng fa gautshwane e e neng e tlhalosa gore "Fa e sale go tlhomia >>nav Home ka 2016, malapa a ka nna 10 000 a beilwe mo magaeng ka tirisego e e bonolo ya *app* eno. Go banka gongwe le gongwe (mobile banking) ke tirelo e e tlamelwang ke ditheo tsa ditšhelete e e letlang badirisi ba yona go dira tsa ditšhelete ba le kwa kgakala ba dirisa didiriswa di tshwana le *dismartphone* gongwe *tablet*. Maitlhomo a app ke go go letla go itirela le go banka o dirisa *smartphone* gongwe *tablet*."

Go latela katlego eno, dibanka tse dingwe le tsona di dirisa mofuta ono wa *app*. Se se kgatlhisang ke gore e dirisiwa ka bophara le ka bokgoni ke bontsi jwa Maaforikaborwa a a neng a se na ditshiamelo – gongwe go ganetsa ntlha ya gore ga re ise re siamele go ka amogela thekenoloji. Isago ya rona, badirammogo, e tota e le mo diatleng tsa rona.

Ka go lemoga mekgwaphetogo eno, Unisa e setse e diragaditse maitshimololelo a le mmalwa a a akaretsang: go tlhalosa ODeL ka go tlhagisa thulaganyo (Blueprint) e e nang le mosupatsela o o bonalang go ya kwa 2030; kamogelo ya Lekgotla ya go tlhamiwa ga Kantoro ya Lenaneo la ODeL, e e nang le Bakaedikhuduthamaga jaaka Baeteledipele ba Tlhagiso ya tiro ba ba supilweng go tswa mo dipotefoliang tsotlhe tsa setheo; le go tlhalosa didiriswa tsa motheo le kago kwa Sekolong sa Boeteledipele jwa Kgwebo le Kholetše ya Boenjiniri jwa Saense le Thekenoloji. Re setse re amogetse dikgang tse di monate tsa katlego e e setseng e kwadisitswe kwa SBL. Ke itse gore, fela jalo, fela fa pegelo ya CSET e gololwa, re tlaa utlwa ka moo sengwe le sengwe se tsamayang ka gona jaaka go rulagantswe.

Bomma le borra, re ka se ittelelele go salela morago. Ka jalo go a tlhaloganyega gore setheo se tlaa nna le ditshenyegelo tse di bonalang

tsa ditšelete tse di amanang le ICT mo isagong ka ntlha ya diphetogo tseno. Le fa go le jalo, ga go na pelaelo epe gore Unisa e na le tshiamelo e e bonalang mo ntlheng ya mafaratlhatlha le bokgoni, mme ditshenyegelo tsa isago di ikaeletse go oketsa tshiamelo eno le go agelela mo go yona go ya kwa seemong se se kwa godimo gore go nne le nonofo le bokgoni jo bo tokafetseng, go na le go aga go tloga kwa tshimologong.

Ke itumetse e bile ke motlotlo ka tiro e e setseng e dirilwe mo tswelelopeleng e e bonalang e re e dirileng mo leroborobong go netefatsa gore Unisa e tswelela go nna maleba le go tsweletsega. Mme kakgolo e ntsi e tshwanetse go ya go lona, badiri ba rona.

Ga go na pelaelo ya gore diphetogo tse di akofisitsweng ke leroborobo di tlaa nna le ditlamorago tse re tlaa tshwanelang go samagana natso. Nngwe ya tsona e amana le tekanyetsokabo e e tlhaelang e e tlaa lebanang diyunibesithi, mme seno se tlaa kaya gore re tlile go tlhoka go tlhagisa letseno, matlole, kwa ntle ga sekgwama sa rona sa tlwaelo sa letseno la ketleetso, mme re tlile go tshwanelo go nna le ditlapele – le gone ka bonako. Ke tshwanetse go boeletsa gore Kgwebo ya Unisa (Unisa Enterprise) le Mokgatlho wa Unisa (Unisa Foundation) di tlile go nna le seabe se segolwane. Di tlaa tshwanelo go itlama go ipeela

diphitlhelelo tsa tlhagiso ya matlole – mme di tlaa tshwanelo go di fitlhelela.

Badirammogo, ntetlang go boeletsa gore ke dumela gore Unisa, ka ditirego tsa yona tsa go tswelela go fetola kharikhulamo, le go thadisa dikhoso tse dintšhwa, e mo tseleng ya go ipaya mo dinakong malebana le dikhoso tse di maleba le tlamelo ya tsona mo Aforikaborwa le mo Kontinenteng. Re setse re eteletse pelo mo letsholong la go tlhagisa kitso e e seng ya Seyuropa (decoloniality)mme se se re saletseng ke go netefatsa gore re tswelela pele go lepalepanya mowa wa diphetogo le boitshimololedi le setso le serodumo sa rona sa boleng le matsetseleko – mme seo, ka nako ya kgoreletsego e e boitshegang, e e tlileng le dikgwethlo tse dintsi. Le gale ke na le tumelo e e tletseng ya gore re samagane le tsona ka tsela e e utlwlang re lebeletse dipelo tse gaisang ka moo go ka kgonegang ka gona go badiri le baithuti. Se re se tlhokang gone jaanong jaana, ke go netefatsa gore thuto ya rona ya boitlhamedi e tsamaelana le maitemogelo a a gaisang a baithuti, mme ke akanya gore leeto la rona le sa le monamanyana mo ntlheng eo. Fela re dira maiteko otlhe go fenza dikgwethlo tseno.

Mo kopanong ya me ya bofelo ya Senate, ke lebogile le go akgola basenate ba rona ka ntlha ya go dira ka natla le maitlamo a go netefatsa

gore setheo sa thuto se sala go nna sebaka se se anameng le sa boitlhamedi, go ntse go na le dikgwetlho tse ba neng ba tshwanela go lebana natso monongwaga. Ke rata go boeletsa malebo ao mo kokoanong eno. Boikanyego le maitlamoa bontsi jwa badiri ba rona ba ba rutang bo tlhoka kakgolo. Kelotlhoko le boineelo jo bo kalo, badirammogo, di botlhokwa fa motho a lemoga ntlha e e botlhokwa ya gore Unisa e ntse e le, e bile e tswelela go nna, tsholofelo ya diketekete tsa baithuti. Re sala go ngokela baithuti ba le bantsi – e seng fela mo Aforikaborwa, mme le mo Kontinenteng le mo lefatsheng lotlhe. Mme gape re sala go nna setheo se segologolo mo ditheong tsa setšhaba tsa thuto e kgolwane di le 26 mo Aforikaborwa. Ke dumela gore le utlwetse ka kalogo ya fa gautshwane, ya PhD go tswa Unisa, ya modiragatsi yo o rategang wa Aforikaborwa Mme Regina Nesengani, yo o itsegeng ka go diragatsa jaaka mmaagwe Kgosi Azwindini, vho-Masindi Mokwevho mo motshamekong wa SABC 2 wa Muvhang. Patlisiso ya bongaka ya ga Nesengani, e a e kwadileng ka Tshivenda, e ka ga tirisodikgoka e e ikaegileng ka bong. Ga ke itse fa go na le Yunibesithi e nngwe e e neelang batho ba le bantsi ditšhono tse di kgethegileng jaana, le ka diteme tsa bona tsa ga mme. Ruri Unisa ke yunibesithi ya batho le yunibesithi e e mo dinakong. Re sala go diragatsa ka matsetseleko!

Fa go tla mo *dateng* ya HEMIS, leroborobo le re buseditse morago ka dikgwedi tse pedi mme tlhagiso ya bofelo e e runilweng ya HEMIS e konoseditswe mo kwatareng eno. Le gale, e sa ntse e tlaa tlalelediwa ke tshedimosetso ya pele go tswa kwa *dateng* ya baithuti ya 2020 e e tlhagisitsweng go ya kwa bokhutlong jwa Diphalane, gammogo le tshedimosetso ya nakwana ya dipholo tsa ditlhathlubo tsa Motsheganong/Seetebosigo tse di nnileng gona mo kwatareng eno.

Se nka se le bolelelang badirammogo ke gore dikwadiso tse di sa ipoeletseng tsa pele tsa palo ya ditlhogo tsa 2020 tsa 389 187 di feta phitlhelelo e e neng e ipeetswe ya 2020 ya 376 000, e e leng kwa ntle ga mothamo o o letlelelwang ke DHET. Seno se a tshwenya gonne DHET e itsositse dikotlhao tsa phapogo go tswa mo diphitlhelelong tse di beilweng. Ka 2019, Unisa e ne e le mo mothamong o o amogelesegang, fela ka 2020 ikwadiso ya *pele* ya ba ba ikwadisang la ntlha e fopholediwa go 78 000 mme e feta thata diphitlhelelo tse di beilweng tsa 57 703. Re setse re kopane le DHET malebana le morero ono, fela go a bonala gore re tlaa tshwanela go tsamaisa ikwadiso ya rona ka kelotlhoko go ya pele.

Fa re lebelela ikwadiso ya rona ya baithuti badirammogo (e e sa ntseng e feta nngwetharong ya diikwadiso tsotlhe tsa thuto e kgolwane ya

setšhaba), le tlaa lemoga botlhokwa jwa Unisa mo lephateng la thuto e kgolwane la Aforikaborwa, mo thutong ya o le kwa kgakala ka kakaretso le mo tlhabololong ya ikonomiloago ya Aforikaborwa le Kontinente. Ga go na pelaelo epe, fa go tla mo karoganyong ya baithuti ba rona go ya ka ditlhophha, mme go lebeletswe maikaelelo a Aforikaborwa le a rona, a go siamisa le a tshiamo ya loago, gore Unisa e nnile le tshwaelo e e boitshegang.

Baithuti ba Aforika ba tsweletse go oketsegä, mme ka 2019 ba ne ba emetse 79,7% tsa dikwadiso tsotlhe tse di sa balwang gabedi tsa ditlhogo. Dipalo tsa pele tsa 2020 di supa go tswelela ga seno. Karolo ya pele ya baithuti ba Aforika ya 2020 ke 82,4% fa e bapisiwa le palo ya bofelo e e runilweng ya 79,7% ka 2019. Dipalo tsa baithuti ba basweu di tsweletse go fokotsegä go tswa go 10,5% ka 2019 go ya go 8,6% ka 2020. Fela jalo, baithuti ba mammala le ba Maindia ba tsweletse go fokotsegela go 4,8% le 3,9% ka tatelano eo go tswa go 5,0% le 4,5% ka 2019. Fa re lebelela dipalo tsa nnete, baithuti ba Maaforika ba oketsegile go ya go 273 062 ka 2019 go ya go palo ya pele ya 320 734 ka 2020, e e sa ntseng e ka fetoga. Dikwadiso tsa pele tsa 2020 tsa baithuti ba mammala di oketsegile go se kae go ya go 18 556 go tswa go 17 074. Baithuti ba basweu ba fokotsegile go ya go 33 327 ka 2020 go tswa go 35 909 ka 2019 (e sa ntse e ka fetoga) fa baithuti ba Maindia ba

fokotsegile go se kae go tloga go 15 335 ka 2019 go ya go palo ya pele ya 15 123 ka 2020.

Tshwaelo ya baithuti ba basadi mo palong e e sa balwang gabedi ya ditlhogo tsa ikwadiso e tsweletse go gola ka tsepamo go tswa go 63,3% ka 2014 go ya go 67,8% ka 2019 le palo ya pele ya 69,3% ka 2020. Fela jalo, tshwaelo ya baithuti ba banna mo palong e e sa balwang gabedi ya palo ya ditlhogo tsa ikwadiso e tsweletse go fokotsega go tswa go 36,7% ka 2014 go ya go 32,2% ka 2019 le palo ya pele ya 30,7% ka 2020. Ka palo ya nnete, baithuti ba basadi ba oketsegile go tswa go 232 250 ka 2019 go ya go palo ya pele ya 269 745 ka 2020 mme baithuti ba banna ba fokotsegile go tswa go 110 517 ka 2019 go ya go palo ya pele ya 119 442 ka 2020. Ka jalo, go a bonala gore baithuti ba basadi ba oketsega ka lebelo go gaisa baithuti ba banna.

Fa go tla mo diikwadisong tsa maphata a a farologaneng, diphitlhelelo tse go neng go dumelanwe ka tsona tsa 2019 tsa Saense, Boenjiniri le Thekenoloji (SET) le tsa Kgwebo le Botsamaisi ga di a fitlhelelo – tota e bile re lemogile kwelotlase – bogolo segolo mo Kgwebong le Botsamaisi. Ka jalo, go a rotloetsa gore diikwadiso tsa pele tsa 2020, tse di sa ntseng di ka fetoga, di supa koketsego ya SET go ya go 11,3% (diikwadiso tse 44 121) le Kgwebo le Thutaikonomi go 28,2% (diikwadiso tse 109 908).

Ka 2019, Thuto e tsweletse go oketsega mme, ka 31,4% e fetile karolo ya tshwaelo ya 21,5%. Lephata la thuto ka bophara, *Tse dingwe tsa batho*, le ne le tsepame mo go kgotsofatsang. Ka tshwaelo ya nnete ya 31,8% ka 2019, lephata leno la thuto ka bophara le fetile diphitlhelelo tse di neng di beilwe tsa 27,4%. Dipalo tsa pele tsa 2020 di supa gore jaanong Thuto e mo 26,6% (103 453,5) e leng palo e e elang kwa phitlhelelong e e beilweng. Tse dingwe tsa batho ka nngwetharong ya diikwadiso (131 704,5 gongwe 33,8%) di katoga phitlhelelo e e beilweng.

Se re se lemogang badirammogo, ke karolo e e kwa godimo ya diikwadiso ya dithuto tsa pele ga kalogo le kwelotlase ya diikwadiso tsa dithuto tsa morago ga kalogo. Palo e e kwa godimo ya ikwadiso ya Setifikeiti se se Golwane e tota e tshwenya gonnes bontsi jwa tseno di mo ditlhopheng tse di kwa tlase tsa matlole, e leng se se amang Diyuniti tsa Tlhagiso ya Go ruta. Seno ke sesupo sa diikwadiso tse di oketsegileng mo dikhosong tse di leng mo ditlhopheng tse di kwa tlase tsa matlole, e.g. Thuto le Molao. Jaaka go begilwe kwatera e e fetileng, DHET e rulaganya gape go sekaseka letlhomeso le le boeleditsweng la matlole ka 2021 gore le tsenngwe tirisong. Ditshitshinyo tsa ga jaana di tlaa ama Unisa ka tsela e e sa siamang gonnes diikwadiso tse dintsi tse di

mo setlhopheng sa matlole sa 2 di tlaa fetolelwa mo setlhopheng sa matlole sa 1 mme ditshitshinyo di ikaeletse go farologanya magareng ga Unisa le dikhoso tse dingwe tsa thuto ya o le kwa kgakala. *Seno se tlhagisetsa Unisa matshosetsi a magolo a togamaano a a etegediwang ke diphetogo tsa diikwadiso tsa dikhoso ka legato la khoso le setlhophha sa matlole se se kailweng fa godimo.* Mme gone re samagane le seno.

Seelo sa katlego sa dikirii-sekoloto se tswelela go oketsega go tloga go palo e e kwa tlase ya 64,9% ka 2016 go ya go 68,4% ka 2019.

Fa go tla mo ditlhatlhobong, baithuti ba kwadile palogotlhе ya ditlhatlhobo di le 973 222 ka Motsheganong/Seetebosigo 2020, e leng palo e e kwa godimo mo go bonalang go na le dingwaga tse di fetileng. Mo godimo ga moo, seelo sa go lofela ditlhatlhobo se ne se le kwa tlase, ka 1,4% fa se bapsiwa le 2,6% ka 2019. Seno se botlhokwa, fa go lebelelwa seemo sa COVID-19 le tekanyetso ya metsamao ka nako eo. Gape go tshwanetse go akanngwe gore seno e ne e le tlhatlhobo ya ntlha e e dirwang mo inthaneteng ka botlalo e e diragetseng. Ka jalo, go botlhokwa gape go lemoga gore seelo sa tlwaelo sa go falola (NPR) se ne se le kwa godimo ka dintlha tsa diperesente di le lesome go na le 2019. Palo ya dialogane le yona e tsweletse go oketsega.

Badirammogo, ke itumetse tota ka tiro e e dirilweng mo setheong mo ngwageng o o fetang o. Re nnile le tswelelopele e e kgatlhisang le fa go ne go na le dikgoreletsi tse dikgolo tse re neng re tshwanetse go emelana natso. Ke motlotlo go re diphetogo tsa rona di ne di sa sekamela mo letlhakoreng le le lengwe. Mo Unisa re na le barutegi ba ba bontshitseng maitlamo a bona a go ikgodisa le go itsweletsa pele le a kgolo ya maphata a bona le dipatlisiso, ka ditirisanommogo. Palo ya babatlisisi ba rona ba ba lekanyeditsweng e gola ngwaga le ngwaga, barutegi ba rona ba amogela dikakgolo mme ba thapiwa mo dibotong le dikomiti tsa botlhokwa jaaka go lemogwa boporofešenale le boitseanape jwa bona, mme re na le badiri ba rona ba batlhatlheledi ba le mmalwa ba ba itlhomieng kwa pele mo maphateng a bona. Dipuo di le mmalwa tsa go tlhomiwa ga diporofesara ga di a dirwa monongwaga ka ntlha ya leroborobo. Jaanong re tsere tshwetso ya go dira bontsi jwa ditlhatlhelelo tsa rona tsa tlhomo mo inthaneteng go tloga ka 2021. Maitshimololelo a rona a tirisano le baagi a lemogilwe thata mme a tlotlomatsa leina le serodumo sa Unisa, fa a ntse a humisa le go tokafatsa matshelo a ba re ba direlang. Mme go na le badirammogo ba bangwe ba ba akgoletsweng diporojeke tsa maemo a a kwa godimo tsa saense le dipatlisiso.

Re fitlheletse go le gontsi tota mo lephateng la tirisanommogo, moo re nnileng le ditirisanommogo di le mmalwa tse di botlhokwa e bile di tlhagisa, tse kakanyetso ya tsona e leng boithamedi mme e dirisega malebana le maikaelelo, tiragatso le dipolo. Gongwe ga go a siama gore ke nopole lephata le le lengwe fela, fela re lemogwa thata mo tirong e re e dirang mo go Tsweletsegeng, Disaense tsa Temothuo le Saense, Boenjiniri le Thekenoloji. Bontsi jwa tiro eo bo golagane le tirisano le baagi, le maphatamantsi-gareng ga maphata-go ralala maphata le ditirisanommogo go ralala ditheo le melelwane. Ruri barutegi ba rona ba kanotse dihuba mme ba bontsha seo setheo seno se nang le bokgoni jwa go se dira fa badiri ba rona ba diragatsa boporofošeňale jwa nnete le maitlamo mo maphateng a bona. Ke na le tumelo e e tletseng ya gore mokgwaphetogo ono o o tlhatlhogang o tlaa tswelela go tsena mo 2021 le go feta. Go a kgatlhisa e bile go fa mafolofolo mme ke rata go netefaletsa setšhaba sa rona sa thuto gore re tlaa tswelela go tota kgwebo ya rona tota – tota e bile go feta jaaka re ntse re dira. Ke na le tsholofelo e e tletseng ya gore re tlaa nna re ntse re gola jaaka matlhagolatsela a thuto ya nnete ya Seaforika, le jaaka dikai tsa matsetseleko, mo balekaneng ba rona.

Bontsi jwa ba ba nnileng le diphitlhelelo bo tlaa akgolwa fa gautshwane, mme go lona lotlhe ka re – le dirile sentle! Re motlotlo ka lona. Mme go

ntse go le jalo, go lona ba maina a lona a se nang go bidiwa, mme le lona le le mo maemong a bano ba ba fitlheletseng ba ke sa tswang go ba kaya, le lona re motlotlo ka lona fela jalo! Ga re na nako ya go bitsa mongwe le mongwe mosong ono, fela diphitlhelelo di begilwe mo Intcom, Focus le mo diphatalatsong tse dingwe tsa setheo. Re tlaa tswelela go tlhagisa pegelo ya kwatara e maikaelelo a yona e leng go bontsha tswelelopele ya rona ya thuto, diphitlhelelo le boitlhamedi.

Le fa go ntse go le jalo badirammogo, re tshwanetse go amogela gore re na le dikgwetlho tse di tswelelang pele mo ntlheng ya tlamelo ya ditirelo. Mme gone nka le bolelala gore go tsenngwa tirisong ga thulaganyo ya ICT go akofisitswe go lepalepana le ditopo tsa COVID-19 mme ke rata go romela tebogo e e kgethegileng go badirammogo ba rona ba ICT ka maiteko a a boitshegang a ba a dirileng, mme ba tswelela go a dira monongwaga, go fetisetsa badiri le baithuti mo mokgweng o montšhwa le o o farologaneng wa go dira mo mabakeng a a gwtlheng thata. Ga ba na boikhutso mo kgatelelong e e sa khutleng, mme ke tsaya gore lebelo leno le tlaa tswelela le mo ngwageng o montšhwa. Ke itumetse tota malebana le tswelelopele e e dirilweng mo ICT mme ke lebeletse gore potefolio eno e e anameng e nne le seabe se se tswelelang go nna botlhokwa mme se tsepame mo go bebofatseng

leeto la rona go ya go nna ODeL e e mo inthaneteng ka botlalo jaaka re tlhalosa seo mo Unisa.

Fa re beela merero ya tlamelo ya ditirelo kwa thoko go se nene, ke dumela gore Unisa e dira sentle mo dikarolong tse di botlhokwa go gaisa tsa thomo ya go Ruta le go Ithuta, Dipatlisiso le Boitshimololedi le Tirisano le Baagi. Jaaka re laela 2020 mme re lebeletse go amogela 2021, re tlaa bo re tsena mo legatong le lentšhwa la togamaano la dingwaga tse tlhano. Ke dumela gore rotlhe re ipaakantse mme ke beile mo go lona gore le tsweletse lebelo le re le simolotseng monongwaga jaaka re tshegetsa Mogoko le Motlatsamotšhanselara wa rona yo montšhwa, Moporofesara Puleng Lenka-Bula fa a tlaa bo a itshetlega mo tirong ya gagwe e ntšhwa.

FA RE LEBELELA KWA PELE

Jaaka le itse badirammogo, seno ke tswalelo ya me ya bofelo ya ngwaga wa dithuto jaaka Mogoko le Motlatsamotšhanselara wa Unisa. E nnile tlotla mo go nna go disa yunibesithi eno mo ngwagasomeng o tota e ka neng e ne e le o o tletseng dikgwetlho go gaisa mo thutong e kgolwane mo Aforikaborwa. E ne e se tiro e e bonolo – tota, gantsinyana, go ne go lebega e kete ga go ne go kgonega, bogolo segolo mo dingwageng tse

tharo tse di neng di na le dikgwethlo go gaisa *tse re neng ra tshwanela go emelana natso*.

Fa nka re nkabo ke ne ke sa kgona go tsamaisa yunibesithi mo pakeng eno kwa ntle ga tshegetso le kaelo ya Lekgotla e tlaa bo e le dinyana fela. Ka jalo, ke rata go dirisa sebaka seno go leboga Lekgotla la rona ka ntlha ya maitlamo a bona a tshegetso ya yunibesithi ya rona mo ngwagasomeng o o fetileng. Sa bona e nnile tshwaelo e e ka se keng ya lekanyediwa e e lebogwang go menagane. Go ntse go le jalo, ke tshwanetse go leboga Modulasetilo wa Lekgotla yo o tswang, Rre Sakhi Simelane, ka ntlha ya maitlamo a gagwe a a boineelo mo Unisa. Dipholo tsa ditshwaelo tsa gagwe di mo pepeneneng.

Modulasetilo wa rona o montšhwa wa Lekgotla, Rre James Maboa, yo e neng e le modulasetilo wa FIECoC, o tlaa tsaya marapo bosigogare gompieno. Re amogela Rre maboa mme re mo eleletsa masego mo pakeng ya gagwe. Rre Maboa re go netefaletsa tshegetso ya rona.

Ke rata gape go leboga setlhophsa me sa khuduthamaga, se se ntseng le dingwaga di le dintsi se dira mo mathateng mme se ntse se le gona bosigo le motshegare go dira se se tshwanetseng go dirwa. Monongwaga maitlamo a bona a tirelo ya yunibesithi a ne a sa

farologana. Go bua nnete ke kgatlhilwe thata ke maitsholo a bona a tiro monongwaga mme ke batla gore ba tswelele go dira tiro e ntle eo. Ruri ba tlhoka ditebogo tse di boitshegang.

Ke setse ke lebogile badiri ba rona ka ntlha ya tshwaelo ya bona, mme ke boeletsa seo ga jaana mme gape ke kopa gore ba tswelele go tshegetsa baithuti ba rona le yunibesithi eno jaaka re tsena mo pakeng e ntšhwa le mo boeteledipeleng jo bontšhwa. E nnile tlotla e kgolo le tshiamelo mo go nna go bo ke itemogetse boikanyego le tshegetso ya badirammogo bano mo pakeng ya tiro ya me mo Unisa – jaaka Motlatsamotšhanselara, Mothusa-motlatsamotšhanselara wa bona, Modinikhuduthamaga wa bona, Modini wa bona mmogo le motlhatlheledi mmogo le bona. E nnile leeto le letelele le le le itumedisang la dingwagasome di feta tharo mme ke le leboga ka pelo ya me yotlhe.

Gape ke rata go leboga baamegi ba rona ka ntlha ya ditshwaelo tsa bona tse di farologaneng mo Unisa. Ga ke na pelaelo epe ya gore baamegi ba rona ba tlaa tswelela ka tshegetso ya bona ya setheo seno, jaaka ba dirile mo dingwageng tse 10 tse di fetileng.

La bofelo badirammogo, ke rata go leboga baithuti ba rona ba bannileng le rona mo leetong leno mo dingwageng tse 10 tse di fetileng mo mathateng, dikgoreletsong le mo dinakong tse di thata, mme fela ba sa ineele. Ke motlotlo go gaisa ka moo baithuti ba rona ba amogetseng ditlhathlubo tsa mo inthaneteng ka gona ka nako ya nnete. Dipalopalo di bontsha seo. Go ne go se bonolo, mme seno se bontsha dintlhathleo tse baithuti ba Unisa ba itsegeng ka tsona: Go obega, go laola seemo le go nna pelokgale. A go tsweleleng fela jalo!

Ke akanya gore re tlhoka go ikopela legofi! Ke a leboga!

BOKHUTLO

Kwa bokhutlong badirammogo, ntle le dikgwetlho di le mmalwa tse di neng di sa bonelwa pele mme di le marara, Unisa e kgonne go netefatsa gore e tswelela pele ka ditiro tsa yona, mme nte ke re, e dirile seo ka katlego. Sa botlhokwatlhokwa, tiragatso ya rona ya thuto e tsweledisitswe mme e kgotsofaditse mo maemong a a gwetlhant tota mme botsamaisi le tlhokomelo ya ditšhelete tsa rona di netefaditse gore Unisa e tswelela go nna kgwebo e e dirang gentle. Seno e nnile kgwetlho e e boitshegang, mme re leboga badirammogo ba rona kwa Ditšheleteng go bo ba tsamaisitse sekepe seno se se imelwang.

Badirammogo, seno e nnile ngwaga e e telele le e e boima mme ke a itse gore ke bua mo boemong jwa Lekgotla le botsamaisikhuduthamaga fa ke leboga mongwe le mongwe wa lona ka ntlha ya ditshwaelo tsa lona mo yunibesithing ya rona. Tlaya re tsweletseng seno ka 2021! Se se ntshaletseng ke go le eleletsa masego le paka ya meletlo e e edileng, lona le baratiwa ba lona.

Ke a leboga.